

Lagutskottet

Regeringens årsberättelse 2024

Till revisionsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens årsberättelse 2024 (B 1/2025 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för utlåtande till revisionsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Susanna Siitonen, justitieministeriet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- undervisnings- och kulturministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Lagutskottet har behandlat berättelsen utifrån de uttalanden som riksdagen godkänt på förslag av utskottet. Största delen av uttalandena gäller justitieministeriets förvaltningsområde, men en del av dem gäller också social- och hälsovårdsministeriets och undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Dessutom har lagutskottet med avseende på sitt ansvarsområde behandlat frågan om att minska överskuldssättningen och problemen med den, bestämmelserna om tjänstebrott i anslutning till social- och hälsovårdsreformen samt privat parkeringsövervakning.

Uttalanden som kan strykas

De åtgärder som vidtagits med anledning av följande uttalanden har varit tillräckliga, och uttalandena är inte längre aktuella:

— *Förbud könsstympning av flickor, MI 1/2019 rd—RSk 44/2020 rd*

Utlåtande LaUU 4/2025 rd

I samband med behandlingen av medborgarinitiativet (MI 1/2019 rd) godkände riksdagen ett uttalande enligt vilket riksdagen utifrån medborgarinitiativet förutsätter att statsrådet snarast möjligt vidtar åtgärder för att tydligare kriminalisera könsstympning av flickor och kvinnor i strafflagen och under denna valperiod förelägger riksdagen de lagförslag som behövs.

På det sätt som framgår av årsberättelsen lämnades bland annat den 13 juni 2024 en regeringsproposition (RP 69/2024 rd) där det föreslogs att könsstympning av flickor och kvinnor ska bli straffbara gärningar genom separata bestämmelser i strafflagen. De föreslagna ändringarna av strafflagen (923/2024) trädde i kraft den 1 januari 2025.

Lagutskottet anser därför att uttalandet inte ger anledning till ytterligare åtgärder. Uttalandet kan strykas.

— *Reform för att förkorta lagringstiderna för uppgifter om betalningsstörningar RP 109/2021 rd—RSv 34/2022 rd*

Riksdagen godkände tre uttalanden i samband med behandlingen av regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av kreditupplysningslagen, 86 § i betaltjänstlagen och 4 a § i straffregisterlagen (RP 109/2021 rd). Enligt uttalande 3 förutsätter riksdagen att regeringen tillgodoser Utsökningsverkets behov av tilläggsanslag för att målen för reformen av lagringstiderna för uppgifter om betalningsstörningar ska kunna nås.

Enligt årsberättelsen reserverades i syfte att uppfylla de mål som avses i nämnda uttalande ett anslag på 320 000 euro för 2023 och 2024 för att täcka de utgifter som orsakas av ändringarna i kreditupplysningslagen. Syftet med anslaget var i synnerhet att täcka utgifterna som orsakas av begäranden om rättelse av kreditupplysningar, som förväntades vara fler än vanligt i inledningsskedet. Även antalet begäranden som registrerats efter detta har hållits på relativt hög nivå. Antalet registrerade begäranden om rättelse som har anmälts till företag som bedriver kreditupplysningsverksamhet har efter att lagändringarna trädde i kraft uppgått till mellan 3 600 och 5 000 per månad. Antalet begäranden som inte leder till en korrigerings har dock varit större. Den automatiserade behandlingen har minskat resursbehoven i synnerhet till den del det är fråga om anmälningar till företag som bedriver kreditupplysningsverksamhet. Begärandena kan för närvarande behandlas med de nuvarande resurserna inom ramen för Utsökningsverkets verksamhetsanslag. Ministeriet följer dock regelbundet hur lagändringarna påverkar Utsökningsverket.

Följaktligen anser lagutskottet att uttalande 3 inte ger anledning till ytterligare åtgärder. Uttalandet kan strykas.

— *Lagstiftning om äktenskap som ingåtts under tvång RP 172/2021 rd—RSv 285/2022 rd*

Riksdagen godkände tre uttalanden i samband med behandlingen av regeringens proposition (RP 172/2021 rd) med förslag till lag om ändring av äktenskapslagen och till lagar som har samband med den. Enligt uttalande 2 förutsätter riksdagen att regeringen påskyndar granskningen av straff-

Utlåtande LaUU 4/2025 rd

bestämmelserna om tvingande till äktenskap och utifrån det vidtar behövliga åtgärder för att i strafflagen förtydliga straffbarheten för tvingande till äktenskap.

Av årsberättelsen framgår att lagen om ändring av 25 kap. 3 § i strafflagen (696/2024), genom vilken straffbarheten för tvingande till äktenskap har förtydligats, trädde i kraft den 1 januari 2025.

Följaktligen anser lagutskottet att uttalande 2 inte ger anledning till ytterligare åtgärder. Uttalandet kan strykas.

— *Lagstiftning som gäller rökning i fängelser RP 272/2022 rd—RSv 226/2022 rd*

Vid behandlingen av regeringens proposition RP 165/2020 rd med förslag till lagar om ändring av bestämmelserna om rökning i fängelselagen och häktningslagen samt regeringens proposition RP 272/2022 rd med förslag till komplettering av regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av bestämmelserna om rökning i fängelselagen och häktningslagen godkände riksdagen följande uttalande: Riksdagen förutsätter att regeringen noga följer hur resurserna vid Brottsåtgärdsmyndigheten och Enheten för hälso- och sjukvård för fångar räcker till för att ordna och övervaka möjligheter till rökning för fångar och häktade samt för stödåtgärder för rökavvänjning och att regeringen omedelbart vidtar åtgärder för att öka resurserna om de visar sig vara otillräckliga.

Enligt årsberättelsen trädde den lagstiftning som avses i uttalandet i kraft den 4 september 2023. Innan lagen trädde i kraft kom Brottsåtgärdsmyndigheten och Enheten för hälso- och sjukvård för fångar överens om förfarandena i anslutning till rökning, och fångarna informerades om ändringen i god tid.

Av årsberättelsen framgår att situationen har bevakats efter lagens ikraftträdande. Utifrån de uppgifter som finns att tillgå har den finansiering som reserverats för övervakning av rökningen och för stödåtgärder varit tillräcklig.

De mätningar av tobaksrök som Brottsåtgärdsmyndigheten har låtit utföra visar att det alltså finns tobaksrök i inneluften i fängelserna. Dessutom har antalet rökningrelaterade disciplinärenden och antalet elapparater som söndrats på grund av rökning ökat. Denna typ av förändringar förutsågs i förarbetena till lagen (RP 272/2020 rd), eftersom det i praktiken är omöjligt att genomföra en fullständigt heltäckande övervakning. Justitieministeriet och Brottsåtgärdsmyndigheten ska utreda vilka åtgärder som kan vidtas för att ytterligare minska de negativa effekterna.

Följaktligen anser lagutskottet att uttalandet inte ger anledning till ytterligare åtgärder. Uttalandet kan därför strykas.

Utlåtande LaUU 4/2025 rd

Uttalanden som ska stå kvar

Övriga uttalanden som riksdagen godkänt på förslag av lagutskottet behövs fortfarande och ska alltså stå kvar. I detta sammanhang fäster lagutskottet dessutom särskild uppmärksamhet vid följande uttalanden och ställningstaganden som ska stå kvar, men som har godkänts på förslag av revisionsutskottet, ekonomiutskottet och social- och hälsovårdsutskottet:

— *Regeringens årsberättelse 2023. Statens revisionsverks särskilda berättelse till riksdagen om revisionen av statsbokslutet och regeringens årsberättelse för år 2023 B 2/2024 rd—B 18/2024 rd—RSk 31/2024 rd*

Riksdagen har godkänt fyra ställningstaganden med anledning av berättelserna. Ställningstagandena baserar sig på det som föreslås i revisionsutskottets betänkande (ReUB 9/2024 rd). Ställningstagande 4 baserar sig på lagutskottets förslag till ställningstagande (LaUU 15/2024 rd). Lagutskottet behandlade den privata parkeringsövervakningen ingående i ovan nämnda utlåtande (LaUU 15/2024 rd). Enligt ställningstagande 4 förutsätter riksdagen att regeringen på ett övergripande sätt utreder rättsläget och regleringsbehoven i fråga om parkering och parkeringsövervakning på privata områden och utifrån utredningen vidtar åtgärder för att bereda behövliga ändringar i lagstiftningen och lämna en proposition till riksdagen.

I årsberättelsen anges det att regleringen av parkering och parkeringsövervakning på privata områden enligt regeringen är en svår fråga med flera dimensioner. Regeringen har ännu inte avgjort vilket som är det rätta sättet att gå vidare, och den utredning som riksdagen förutsätter har därmed inte inletts.

Lagutskottet påpekar med avseende på sitt eget ansvarsområde att verkställandet av ställningstagande 4 fortfarande pågår och att det behöver stå kvar i berättelsen.

— *Lagstiftning om inrättande av välfärdsområden och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet samt lämnande av underrättelse enligt artiklarna 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse RP 241/2020 rd—RSv 111/2021 rd.*

Vid behandlingen av regeringens proposition (RP 241/2020 rd) med förslag till lagstiftning om inrättande av välfärdsområden och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet samt med anledning av en anmälan enligt artiklarna 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse godkände riksdagen på förslag av social- och hälsovårdsutskottet 15 uttalanden av vilka uttalande 11 baserade sig på lagutskottets förslag till uttalande (LaUU 10/2021 rd).

Enligt uttalande 11 förutsätter riksdagen att regeringen omedelbart inleder en samlad bedömning av bestämmelserna om tjänstebrott i 40 kap. i strafflagen och bestämmelserna om tjänsteansvar i andra lagar samt bereder behövliga lagstiftningsändringar utifrån bedömningen.

Utlåtande LaUU 4/2025 rd

Enligt årsberättelsen har justitieministeriet utvärderat aktualiteten i bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. Som tjänsteuppdrag har det upprättats en bedömningspromemoria i ärendet (Nuläget för och allmänna utvecklingsbehov i fråga om straffrättsligt tjänsteansvar: Bedömningspromemoria) och beställts en separat utredning (Behovet av att utveckla bestämmelserna om tjänstebrott – specialgranskning av personkretsen och blankobestämmelser i ljuset av rättspraxis), som publicerades i januari 2024. Bedömningspromemorian och utredningen var på remiss våren 2024. Beslut om fortsatta åtgärder fattas utifrån resultaten i bedömningspromemorian och utredningen samt remissvaren.

Enligt en kompletterande utredning från justitieministeriet är avsikten att de ändringar i lagstiftningen som behövs ska genomföras samtidigt med de ändringar som genomförandet av direktivet om bekämpande av korruption förutsätter, sannolikt i 40 kap. i strafflagen. Förhandlingarna om direktivet pågår fortfarande.

Lagutskottet anser med tanke på sitt eget ansvarsområde att verkställandet av uttalandet fortfarande pågår och att det behöver stå kvar.

— *Minskning av överskuldssättningen och de problem som den orsakar RP 230/2018 rd—RSv 284/2018 rd.*

När riksdagen behandlade regeringens proposition (RP 230/2018 rd) med förslag till ändring av bestämmelserna om konsumentkreditavtal och vissa andra konsumentavtal godkände riksdagen de 6 uttalanden som föreslogs i ekonomiutskottets betänkande (EkUB 39/2018 rd). Av dessa baserade sig uttalandena 1—3 på lagutskottets förslag till uttalanden (LaUU 33/2018 rd).

Enligt uttalande 2 förutsatte riksdagen att statsrådet snabbt bedömer utvecklingsbehoven i fråga om det skyddade beloppet vid utsökning och nivån på de nödvändiga levnadskostnaderna för gäldenären som ska beaktas i bedömningen av gäldenärens betalningsförmåga vid skuldsanering för privatpersoner, och att regeringen bereder de lagändringar som behövs.

Enligt årsberättelsen gjordes som ett projekt inom statsrådets forsknings- och utredningsverksamhet en utredning om en höjning av det skyddade beloppet vid utsökning och om alternativa metoder för att förbättra ställningen för utsökningsskuldenärer med låga inkomster. I anslutning till utredningen publicerades den 26 maj 2021 en undersökningsrapport om utsökningsskulden, socialskyddet och utbudet av arbete. Utifrån utredningen bereddes en regeringsproposition genom vilken antalet fria månader för gäldenären utökades genom en lagändring som trädde i kraft den 1 maj 2023. Dessutom höjdes det skyddade beloppet vid utsökning först genom en temporär lag som gällde under 2023 och därefter genom en lag som gäller tills vidare från och med den 1 januari 2024. I april 2023 publicerades ett betänkande om utmätning av sociala förmåner och i det föreslogs bland annat att beräkningsreglerna för utmätning ska ses över som en helhet. Justitieministeriet tillsatte den 12 januari 2024 ett projekt för att revidera utsökningsskuldenärens bestämmelser om utmätning av inkomster. Mandatperioden för den arbetsgrupp som tillsattes inom projektet gick ut den 31 januari 2025. Arbetsgruppen har till uppgift att bereda ett förslag till de lagstiftningsreformer som behövs för att målet ska nås. Det har gjorts en nivåhöjning i gäldenärens nöd-

Utlåtande LaUU 4/2025 rd

vändiga levnadskostnader som ska beaktas vid skuldsanering för privatpersoner. Höjningen trädde i kraft den 1 juli 2022.

Lagutskottet anser på motsvarande sätt som i utlåtandet om regeringens förra årsberättelse (LaUU 15/2024 rd) att projektet för att vidareutveckla utsökningsbestämmelserna är motiverat. Utifrån det som sägs ovan anser lagutskottet med avseende på sitt eget ansvarsområde att verkställandet av uttalandet fortfarande pågår och att det behöver stå kvar i berättelsen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottet föreslår

att revisionsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.6.2025

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Eva Biaudet sv
medlem Pekka Aittakumpu saf
medlem Elisa Gebhard sd
medlem Pia Hiltunen sd
medlem Aleks Jäntti saml
medlem Mari Kaunistola saml
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Susanne Päivärinta saml
medlem Mika Riipi cent
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Juha Viitala sd.

Sekreterare var

utskottsråd Mikko Monto.